

Okruhy ke SZZ pro studenty navazujícího magisterského studia oboru
SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA
kombinovaná forma studia

(platné pro studenty přijaté ke studiu v akademickém roce 2014/2015 a později)

Studenti skládají ústní státní závěrečnou zkoušku z disciplín, jež tvoří základ oboru:

- 1) **SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA (24 OTÁZEK)**
- 2) **PEDAGOGIKA – širší vědní základ (15 OTÁZEK)**
- 3) **APLIKOVANÁ PSYCHOLOGIE (20 OTÁZEK)**
- 4) **OBHAJOBA DIPLOMOVÉ PRÁCE**

Student si před komisí vylosuje po jedné otázce z předmětů: sociální pedagogika, pedagogika, aplikovaná psychologie.

Pro úspěšné zvládnutí SZZ je nezbytné, aby vědomosti a teoretické dovednosti studenta měly integrovanou povahu. Předpokládá se holistický přístup k jednotlivým okruhům nebo tématům, která jsou předmětem závěrečné rozpravy před komisí. Ke každé otázce je nezbytné, aby si student připravil praktické příklady, popřípadě předložil některé materiály z portfolia, které během studia shromažďoval (analýzy výzkumných studií, excerpta prostudované literatury apod.). Navazující magisterské studium rozvíjí vědomosti z bakalářského stupně, tudíž je samozřejmá i základní orientace v disciplínách, jež byly obsahem této části studia.

1) **SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA**

1. Vymezení sociální pedagogiky oproti vědám základním, hraničním a příbuzným. Vybrané sociální teorie a jejich podíl na utváření sociálně pedagogického paradigmatu. Předmět sociální pedagogiky, obsahové zaměření a hlavní témata, kterými se zabývá sociální pedagogika na přelomu 20. a 21. století. Představení výzkumů realizovaných v oblasti sociální pedagogiky.
2. Postavení sociálních věd v kontextu vědeckých paradigmat (Winch), struktura vědeckých revolucí (Kuhn). Sociální teorie a její uplatnění v edukačních jevech (např. Harrington). Příklady klasifikace teorií dle vybraných autorů.
3. Podstata kritických teorií (Marcuse, Horkheimer) a kulturních studií, institucionální moc a biomoc (Foucault), role sociální kritiky (Kögler, Walzer). Vysvětlení mocenských diskursů a symbolické moci na příkladu školní socializace (např. kontroverznost antipedagogiky).
4. Teorie vzdělanostní (kulturní, sociální) reprodukce (Katrňák), kulturní kapitál, habitus a sociální pole dle Bourdieu, příklady výzkumů na vzdělanostní reprodukci.
5. Konstruktivismus ve vzdělávání, sociální konstrukce reality na příkladu rodinné socializace (Berger, Luckmann). Sociální zásoba a sociální distribuce vědění, sociologie vědění (Schützův žitý svět-Lebenswelt, Manheimovo ideologické paradigma).
6. Sociální a jazyková determinovanost ve vzdělávání, konstrukt sociálně znevýhodněného žáka, vysvětlení podstaty sociální inkluze a integrace, vysvětlení strukturální nespravedlnosti, Jensenova teorie deficitu, Bernsteinova teorie „jazykových kódů“ v kontextu determinovanosti vzdělávání, příklady komparativních výzkumů na měření

inteligence.

7. Charakteristika postfeministické teorie v edukačním kontextu, vysvětlení genderové ideologie jako nástroje socializace, identita a subjektivita, teorie performativity J. Butler, příklady edukačních konceptů zaměřených na sexuální energii (např. Summerhillschool), sexuální výchova ve školách.
8. Základní orientace v sociologických znalostech: sociální role, sociální vrstvy, sociální mobilita. Tradiční a moderní společnost. První a druhá modernita. *Student/ka definuje zmíněné pojmy a vysvětlí, jakými proměnami prošly, soc. role, vrstvy a mobilita v tradiční společnosti, v období první modernity a druhé modernity.*
9. Tradiční společnost. Struktura, funkcionální uspořádání – lenní vztah, principy stability společnosti. Jak se tyto charakteristiky promítají do idejí, podmínek a organizace edukace (vzdělávání a výchovy).
10. Moderní společnost. Struktura, funkcionální uspořádání – sociální a geografická mobilita, principy dynamiky společnosti. Podobnosti a odlišnosti těchto prvků v době první a druhé modernity. Jak se tyto charakteristiky promítají do idejí, podmínek a organizace edukace (vzdělávání a výchovy).
11. Celoživotní učení a vzdělávání v kontextu současné společnosti, u nás i ve světě, rozdíl mezi celoživotním učením a vzděláváním. Trendy v celoživotním učení. Andragogika, její význam a poslání, současná situace ve vzdělávání dospělých, trendy v andragogice. Definování andragogiky, historický kontext, sociální hnutí jako významný faktor pro utváření andragogiky. Vzdělávání dospělých jako sociální hnutí.
12. Didaktická teorie vyučování dospělých, didaktické formy, didaktické metody, didaktická kostka, didaktické principy ve vzdělávání, pyramida naslouchání, projektování. Výuka dospělých jako komunikační proces, asertivní jednání, kreativita dospělého, alternativní metody ve vzdělávání dospělých, projektování jako součást vzdělávání dospělých. Oblasti rekvalifikace, současná situace na trhu práce, nezaměstnanost a rekvalifikace, nabídka vzdělávacích programů určené dospělým.
13. Stáří jako společenský fenomén, gerontagogika jako disciplína budoucnosti. Stručný vhled do psychologie stárnutí, kontext filozofie a sociologie stárnutí. Funkce vzdělávání v postproduktivním věku, Univerzity III. věku, kluby seniorů. Aktivizace seniorů, definice, aktivizační techniky, primární, sekundární a terciální aktivizace. Ageismus a jeho projevy ve společnosti.
14. Jaké jsou nástroje poznávání světa? Filozofie vědy a epistemologie. Co je to metodologie? Jak se liší sociálně vědní zkoumání (poznávání světa) od zkoumání světa přírodního? Pojmové vymezení: metodologie, strategie výzkumu, metoda (angl. methodology), metodika a technika. Paradigma vědeckého zkoumání (T. Kuhn). Předmět výzkumu a předmět oboru sociální pedagogiky, jev, fenomén, cíle a produkty výzkumu. Teorie popisné, explanační a deskripční. Vědecká práce jako vytváření poznatků a jako cesta k objevům (metoda tradice, autority, apriori, vědy).
15. Kvalitativní a kvantitativní paradigma – strategie poznávání. Odlišnosti ve filozofii - pozitivismus x fenomenologie, hermeneutika; odlišnosti v cílech a smyslu výzkumu; odlišnosti ve výzkumných metodách a technikách; odlišnost ve volbě výzkumného souboru; odlišnosti v myšlenkových strategiích a postupech.
16. Principy kvalitativního výzkumu. Proč zkoumáme kvalitativně? Lidé a příběhy, narativní modus poznávání světa, druhých a sebe samotného. Narativita a prožívání, omezenost jazykového kódu. Příběh jako interpretace životní zkušenosti, příběhy a jejich hodnota. Úrovně prožitků, jejich fixace a analýza. Výzkumné strategie, jejich principy a vhodnost ve vztahu k výzkumnému jevu (fenoménu). Případová studie, etnografický výzkum, biografický výzkum, fenomenologická strategie, zakotvená teorie, akční výzkum, obhajující a kritický výzkum atd. *(Student/ka si zvolí jednu ze strategií a detailně ji popíše, u ostatních vysvětlí podstatu přístupu.)*

17. Metody sběru a získávání dat (údajů). Druhy rozhovorů (míra strukturovanosti rozhovorů, narativní, neformální a fenomenologický rozhovor). Ohnisková skupina a skupinový rozhovor, relativizace vhodnosti metody ve vztahu k předmětu zkoumání. Pozorování (míra strukturovanosti, zúčastněné a nezúčastněné pozorování, standardizované a nestandardizované pozorování). Analýza dokumentů a výtvorů lidské činnosti, možnosti uplatnění projektivních technik pro sběr dat (problematika jejich analýzy, odlišnost jejich využití v diagnostice). Princip projektivních metod (spodobnění, tvary neurčitého významu, historie), verbální a grafické metody, manipulace s objekty a jejich třídění, obsahová analýza, sémantické metody. Metody měření sociálních vztahů.
18. Vybrané metody analýzy kvalitativních dat. Hermeneutická, fenomenologická, rámcová, obsahová, diskursivní analýza, analýza prostřednictvím zakotvené teorie (otevřené kódování, axiální kódování, selektivní kódování). Principy jednotlivých přístupů, kódování, induktivní postupy, vytváření kategorií a témat, koncipování teorie a závěrů výzkumných šetření. (*Student/ka si zvolí dvě metody analýzy dat a detailně ji vysvětlí. Jedna z nich může být využita ve výzkumné části BP. U ostatních analýz vysvětlí základní podstatu a principy.*)
19. Principy kvantitativního výzkumu. Základní odlišnosti od kvalitativní strategie, filozofie, principy. Konstrukce hypotéz a jejich testování. Problémy a hypotézy, obecnost a specifčnost problémů a hypotéz (možnosti problémů a hypotéz, hodnoty a definice). Typy proměnných (stupnice měření, nominální, ordinální, metrická a poměrová), pořizování výběru a náhodnost, princip znáhodňování (pojmy a konstrukty, konstitutivní a operacionální definice konstruktů a proměnných, závisle a nezávisle proměnné, aktivní a určené proměnné, intervenující proměnná).
20. Neziskové organizace a jejich úloha v sociální politice státu. Na konkrétním příkladu (*vlastní výzkumné šetření, případová studie, obsahová analýza*) uveďte možnosti a cíle neziskových organizací v oblasti sociálně pedagogických intervencí. Právní formy NNO, které můžeme v ČR zakládat (Pro každou z těchto forem uveďte náležitosti založení, typ činnosti, personální zajištění apod.)
21. Metody a techniky dramatické výchovy v edukačním procesu. Dramatická výchova a její podstata. Cíle a hodnoty dramatické výchovy. Dramatická výchova a rozvoj osobnosti (zkušenost, představivost, chování a prožívání v procesu dramatické výchovy). Metody a techniky užívané v dramatické výchově. (Studenti prezentují příklad cíle a užití vybrané dramatické metody či techniky v praxi sociálního pedagoga např. dramatická hra, hra v roli, improvizace, školní drama, divadlo ve výchově, divadlo fórum, divadlo utlačovaných apod.).
22. Péče o ohrožené děti. Postavení orgánů sociálně-právní ochrany dětí a soudů (jejich možnosti a limity). Náhradní rodinná péče, osvojení, ústavní a ochranná výchova (vymezte rozdíly z pohledu právní úpravy). Typy zařízení pro děti (pro ohrožené děti a pro výkon ústavní a ochranné výchovy) a jejich legislativní zakotvení. Kvalifikační předpoklady pro pracovníky těchto zařízení. Standardy kvality těchto zařízení a kontrola daných zařízení.
23. Legislativní zakotvení sociálních služeb. Typy zařízení sociálních služeb. Kvalifikační předpoklady pro sociální pracovníky a pracovníky v sociálních službách. Standardy kvality, kontrola a inspekce poskytování sociálních služeb.
24. Dávky sociálního zabezpečení. Rozlište a v základech vymezte jednotlivé druhy dávek (důchody, dávky nemocenského a důchodového pojištění, dávky státní sociální podpory a sociální pomoci, dávky pěstounské péče, dávky v nezaměstnanosti). Kdo je vyplácí, jak se o ně žádá a možnosti obrany v případě nepřiznání dávky.

Literatura:

Literatura k obecné části sociální pedagogiky:

- BENEŠ, M. *Úvod do andragogiky*. Praha : Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-381-4.

- BERGER, P. L.; LUCKMAN, T. *Sociální konstrukce reality*. [Jiří Svoboda] 1. vyd. Praha : CDK, 1999. 214 s. ISBN 80-85959-46-1.
- BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání*. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. 2448 s. ISBN 80-7178216-5.
- DOPITA, Miroslav. Pierre Bourdieu o umění, výchově a společnosti: reflexe sociologie praxe Pierra Bourdieua v české sociologii. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. Monografie. ISBN 978-80-244-1650-2.
- FAJKUS, Břetislav. *Filosofie a metodologie vědy: vývoj, současnost a perspektivy*. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1304-0.
- FAY, Brian. *Současná filosofie sociálních věd: multikulturní přístup*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. Studijní texty. ISBN 80-86429-10-5.
- GIDDENS, A. *Důsledky modernity*. Praha: Slon, 1998.
- HARRINGTON, Austin. *Moderní sociální teorie: základní témata a myšlenkové proudy*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-093-3.
- HAŠKOVCOVÁ, H. *Fenomén stáří*. Praha : Panorama 1989.
- KÖGLER, Hans-Herbert, Jan BALON a Marek HRUBEC. *Kultura, kritika, dialog*. Praha: Filosofia, 2006. *Filosofie a sociální vědy*. ISBN 80-7007-238-5.
- KRATOCHVÍL, S. *Skupinová psychoterapie v praxi*. Praha : Galén, 1995. ISBN 80-85824-20-5.
- KRATOCHVÍL, S. *Základy psychoterapie*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-657-8.
- KRAUS, B. K aktuálnímu pojetí a postavení sociální pedagogiky. In *Konstituování Sociální pedagogiky jako vědeckého oboru*. 1. vyd. Brno : IMS, 2004. ISBN 80-902936-5-4. s. 9 – 19.
- KUHN, T. S. *Struktura vědeckých revolucí*. Praha : OIKOYMENH, 1997. 206 s. ISBN 80-86005-54-2.
- LORENZOVÁ, Jitka. *Kontexty vzdělávání v postmoderní situaci*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2016. *Humanitas*. ISBN 978-80-7308-650-3.
- MACKOVÁ, S. *Dramatická výchova*. Brno : JAMU, 2004. ISBN 80-85429-93-4.
- MACHKOVÁ, E. *Úvod do studia dramatické výchovy*. Praha : IPOS, 1998. ISBN 80-7068-103-9.
- NOHEJL, Marek. *Lebenswelt a každodennost v sociologii Alfreda Schütze: pojednání o východiscích fenomenologické sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001. *Studie*. ISBN 80-86429-02-4.
- POPPER, K. R. *Logika vědeckého zkoumání*. 1. vyd. Praha : Oikoymenh, 1997. s. 617. ISBN 80-86005-45-3.
- PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 5., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0456-5.
- WALZER, Michael. *Interpretace a sociální kritika*. Praha: Filosofia, 2000. *Morální a politická filosofie*. ISBN 80-7007-126-5.
- GREGOROVÁ, Z., GALVAS M., KOMENDOVÁ J., STRÁNSKÝ J. a ČERNÁ, J. . *Právo sociálního zabezpečení České republiky a Evropské unie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2018.
- MACELA, M., HOVORKA, D., KŘÍSTEK, A., TRUBAČOVÁ, K., ZÁRASOVÁ, Z. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2019.

Základní literatura z oblasti sociální a pedagogické metodologie

- GOULD, STEPHEN, J. *Jak neměřit člověka*. (Pojednává o výzkumu a jejich důsledcích v sociální realitě). Praha : Lidové noviny, 1997. ISBN 80-7106-168-9.
- HENDL, J. *Přehled statistických metod zpracování dat*. 1. vyd. Praha : Portál, 2004. 583 s. ISBN 80-7178-820-1.
- HENDL, J. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha : Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-549-3.
- KERLINGER, FRED, N. *Základy výzkumu chování : pedagogický a psychologický výzkum : Foundations of behavioral research (Orig.)*. 1. vyd. Praha : Academia, 1972. 705 s.
- LEVY, DAVID, J.: *Realismus. Pojednání o interpretaci a společenské realitě*. Brno : Proglas, 1993. 189 s.
- MORGAN, David L. *Ohniskové skupiny jako metoda kvalitativního výzkumu*. Vyd. 1. Boskovice : Albert, 2001. 99 s. ISBN 80-85834-77-4.

- PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha : Karolinum, 1998. 270 s. ISBN 80-7184-569-8.
- PLICHTOVÁ, J. *Metódy sociálnem psychologie zblízka*. 1. vyd. Bratislava : Média, 2002. 350 s. ISBN 80-967525-5-3.
- POPPER, K., R. *Logika vědeckého bádání*. Praha : OIKOYMENH 1997. ISBN 80-86005-45-3.
- STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu. Postupy a techniky metody zakotvené teorie*.
- Boskovice : Albert 1999. ISBN 80-85834-60-X.

Doplňující literatura ze sociální a pedagogické metodologie:

- GAVORA, P. *Výzkumné metody v pedagogice : příručka pro studenty, učitele a výzkumné pracovníky*. Brno : Paido, 1996. 130 s. ISBN 80-85931-15.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
- CHRÁSKA, M. *Základy výzkumu v pedagogice*. Olomouc : Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998. 257 s. Obsahuje bibliografii. ISBN 80-7067-798-8.

2) PEDAGOGIKA

1. Charakteristika základních didaktických kategorií: cíl, obsah, prostředky, metody, podmínky, formy, didaktické principy, znaky výchovy. Didaktické kategorie definujte na příkladech vybraných autorů nebo edukačních koncepcí.
2. Pedagogika jako věda, její struktura, členění pedagogických disciplín, vědy pomocné a hraniční. Východiska k poznání výchovy (Brezinkova charakteristika rozdílů vědy o výchově-filozofie výchovy-praktické pedagogiky) – vztah pedagogické teorie a praxe.
3. Vymezení rozdílů v pojetí tzv. moderní (osvícenské) a postmoderní pedagogiky. Vztah postmodernismu k sociálním teoriím učení. Teorie nevzdělanosti K. P. Liessmanna. Aktuální témata postmoderní pedagogiky.
4. Zkušenostně reflektivní učení. Podstata zpětné vazby a podstata reflexe v procesu učení. Kolbův cyklus, Korthagenův model učení.
5. Popis teorií vzdělávání Bertranda z pohledu vybraných filozofických koncepcí podle pólu „subjektu“: spiritualistické (Maslow ad.), personalistické (Rogers ad.)
6. Popis teorií vzdělávání Bertranda z pohledu vybraných filozofických koncepcí podle pólu „interakce“: kognitivně psychologické (konstruktivismus), technologické (počítačová gramotnost, hypermediální teorie), sociokognitivní (sociální učení, kontextualizované učení, kooperativní učení).
7. Popis teorií vzdělávání Bertranda z pohledu vybraných filozofických koncepcí podle pólu „společnosti“: sociální (pedagogika probouzející uvědomění – P. Freire, ekosociální teorie vzdělávání). Teorie odškolněné společnosti (I. Illich).
8. Popis teorií vzdělávání Bertranda z pohledu vybraných filozofických koncepcí podle pólu „obsahu“: akademické (tradicionalismus, generalistické teorie).
9. Podstata a cíle internacionalizace, unifikace a diverzifikace vzdělávacích drah, institucionální základna, výzkumné studie, trendy v kurikulu.
10. Sociální inkluze v českém školství, jinakost, diverzita, rozdíl mezi inkluzí a integrací, protikladnost názorů na fungování ZŠ praktických, Katalog podpůrných opatření, RVP ZV s přílohou.
11. Významné školské dokumenty v ČR (Bílá kniha, školský zákon 2004, Rámcový vzdělávací program, Katalog podpůrných opatření, vybrané metodiky).
12. Předmět pedagogického výzkumu, aktuální výzkumné studie a jejich databáze (Web of Science, Scopus, ERIH). Charakteristika pedagogických odborných časopisů v ČR. Výzkumné pedagogické instituce a jejich odborná činnost.
13. Interkulturní aspekty pedagogických věd. Vztah biologické a kulturní evoluce. Vymezení fenoménu kultury. Různé typy soužití. Kultura jako proces nastolování dynamické rovnováhy.
14. Proměna pedagogiky v digitální éře. Přesun od objektivismu k experiencialismu. Tělesnost a novější teorie poznání. Prolínání materiálního a virtuálního světa. Infosféra.
15. Pedagogizace prostředí infosféry. Principy sociální stratifikace v kyberprostoru. Nové trendy v utváření sociálních bublin a jejich narušování.

Literatura:

- BERTRAND, Y. Soudobé teorie vzdělávání. Praha: Portál, 1998.
- FLORIDI, L. *Information: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2010.
- GRAY, P. Svoboda učení: jak nechat děti rozhodovat o svém vzdělávání (Druhé, rozšířené vydání). Praha: PeopleComm, 2016.

- HAVLÍK, R. Sociologie výchovy a školy. Praha: Portál, 2007.
- HROCH, J., R. ŠÍP, R. MADZIA a O. FUNDA. Pragmatismus a dekonstrukce v anglo-americké filozofii. Praha: Paido, 2010 (kapitoly 2.5 – s. 141–181, 3.5 – s. 269–301).
- ILLICH, I. Odškolnění společnosti. Praha: Slon, 2001.
- KALHOUS, Z. a OBST, O. Školní didaktika. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009.
- KOHÁK, E. Svoboda, svědomí, soužití. Kapitoly z mezilidské etiky. Praha: Slon, 2004.
- KORTHAGEN, F. A. J. Jak spojit praxi s teorií: didaktika realistického vzdělávání učitelů. Brno: Paido, 2011.
- LAKOFF, G. *Oheň, ženy a nebezpečné věci: Co kategorie vypovídají o naší mysli*. Praha: Triáda, 2016.
- LECHTA, V. Inkluzivní pedagogika. Praha: Portál, 2016.
- LORENZOVÁ, J. Kontexty vzdělávání v postmoderní situaci. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2016.
- NEHYBA, Jan. Reflexe v procesu učení: desetkrát stejně a přece jinak--. Brno: Masarykova univerzita, 2014.
- PTÁČKOVÁ, B., STIBRAL K., Estetika. Estetická funkce, norma, hodnota. Olomouc: Rubico, 2002.
- SPAEMANN, R. Štěstí a vůle k dobru. Praha: Oikoymenh, 1998.
- SOKOL, J. Etika, život, instituce. Praha: Vyšehrad, 2014.
- STRAKOVÁ, J. Mezinárodní výzkumy výsledků vzdělávání: metodologie, přínosy, rizika a příležitosti. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2016.
- STROUHAL, M. Teorie výchovy. K vybraným problémům a perspektivám jedné pedagogické disciplíny. Praha: Grada, 2013.
- VALENTA, J. Didaktika osobnostní a sociální výchovy. Praha: Grada, 2013.
- www.msmt.cz
- www.vup.praha.cz

3) APLIKOVANÁ PSYCHOLOGIE

1. **Psychologie v systému věd.** Současná definice předmětu psychologie. Hlavní psychologické disciplíny a jejich charakteristika (základní, speciální, aplikované). Vztah psychologie k ostatním vědám. Filozofie a psychologie. Pedagogika a psychologie. Medicína a psychologie. Sociologie a psychologie. Metodologie psychologie. Psychologická teorie jako zdroje sociální pedagogiky.
2. **Biologické základy psychologie.** Vliv genetiky na chování. Evoluční psychologie a etologie. Vztah biologického a sociálního v psychologii. Determinace psychiky a tři pilíře osobnosti (biologický, sociální, duchovní). *Aplikujte otázku determinace psychiky na problematiku výchovy romských dětí.*
3. **Vztah obecné psychologie a psychologie osobnosti.** Pojem osobnosti v psychologii. Teoretické koncepty osobnosti a jejich filozofické a historické zdroje (psychoanalýza, behaviorismus, humanismus). Statika a dynamika osobnosti, struktura osobnosti, vývoj osobnosti. Typologie osobnosti.
4. **Klasické proudy v psychologii 20. století a kontext jejich vzniku:** psychoanalýza a hlubinná psychologie, behaviorismus, celostní a humanistická psychologie. Související klasické psychologické koncepty a teorie osobnosti spojené se jmény: Watson, Thorndike, Bandura, Freud, Jung, Adler, Erikson, Horneyová, Watson, Thorndike, Bandura, Werheimer, Lewin, Maslow, Frankl, Rogers.
5. **Moderní psychologické směry 20. a 21. století.** Dispoziční a rysové teorie, kognitivní psychologie, počítačový model, konstruktivismus, lexikální model osobnosti, transpersonální psychologie. Allport, Cattell, Eysenck, Leary, Piaget, Miller, Murray, Kelly, teorie Big Five
6. **Psychologie v ČR.** Vývoj ve 20. století (srovnání se světovým vývojem). Současné směry a hlavní témata. Systém psychologické péče (instituce a jejich zaměření) a psychologického vzdělání. Možnosti spolupráce psychologa a ostatních pomáhajících profesí, včetně sociálního pedagoga.
7. **Základní teorie psychologického vývoje a jejich aplikace.** Principy periodizace psychického vývoje. Freudova psychoanalytická teorie, Eriksonova psychosociální teorie, Piaget a teorie kognitivního vývoje, Kohlbergův vývoj morálky, vývoj dětské kresby podle Goodenoughové. Vztah vývojové psychologie a psychodiagnostiky. *Uveďte příklady konkrétního využití vývojových teorií v diagnostice.*
8. **Pedagogicko-psychologická diagnostika.** Cíle disciplíny. Psychologická versus pedagogická diagnostika. Základní dělení diagnostických metod. Etická pravidla pedagogicko - psychologické diagnostiky. *Možnosti účelného zacházení s diagnózou versus negativa možného „nálepkování“ člověka.*
9. **Měření v psychologii.** Úrovně měření v psychologii. Psychometrika a její možnosti a meze. Principy konstruování testu a dotazníku. Vlastnosti testových metod, chyby v měření. Normy, standardy, percentil, sten, Gaussova křivka, mentální věk, IQ.
10. **Testy osobnosti a testy výkonu.** Jednodimenzionální a vícedimenzionální inteligenční testy. Projektivní techniky, jejich možnosti a meze. Osobnostní dotazníky. Testy speciálních schopností. (Uveďte a popište konkrétní metody v jednotlivých kategoriích). *Interkulturní souvislosti testování inteligence: culture-fair testy.*
11. **Klinické metody v psychodiagnostice.** Princip a využití klinických metod obecně, výhody a nevýhody těchto metod. Diagnostický rozhovor, pozorování, anamnéza, analýza spontánních produktů.
12. **Pedagogicko-psychologická diagnostika dětí a mládeže.** Specifika dětské diagnostiky, vstupní diagnostický rozhovor s dítětem a jeho pravidla. Kresba jako královská metoda diagnostiky dítěte a její možnosti. Projektivní metody v dětském věku, konkrétní příklady kresebných a

manipulativních technik. Diagnostika vývojových poruch učení. *Testování dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí.*

13. **Stres.** Fyziologický mechanismus stresové reakce. Teorie Selyeho a Lazaruse. Eustres a distres. Stresory a salutory. Teorie „významných životních událostí“ Holmese a Raheho. Zdravotní a psychologické důsledky stresu. Akutní reakce na stres a posttraumatická stresová porucha. *Role stresu v civilizovaném jevu a možnosti jeho zvládnání.*
14. **Psychosomatika.** Vztah těla a duše v historii a dnes. Biopsychosociální teorie osobnosti. Multifaktoriální etiologie nemoci. Klasické a moderní psychosomatické teorie. Rizika vztahu pacient a lékař. Etické problémy současné medicíny ve vztahu k pacientovi. Psychosomatický institut, propagátoři psychosomatiky v ČR. *Psychosomatické kazuistiky.*
15. **Psychoterapeutické systémy.** Základní psychoterapeutické směry a jejich srovnání. Psychoanalýza, hlubinná terapie, gestalt terapie, systemická a rodinná terapie, KBT a metody terapeutické práce. Posun psychoterapie v 21. století, moderní směry psychoterapie. *Jak zvolit správného terapeuta v konkrétní situaci a pro konkrétního člověka?*
16. **Psychoterapeutická práce s jedincem x se skupinou x se systémem.** Psychoterapeutický vztah, psychoterapeutických proces. Setting, přenos. Etika psychoterapie. Motivace klienta k psychoterapii *Možnosti psychoterapie v ČR, psychoterapeutická centra v ČR a jejich cílové skupiny.*
17. **Metodika výběru pracovníků do pracovního týmu.** Assessment centrum, development centrum. HR a personalistika. Leadership a managementship. Role manažera x vedoucího pracovníka. Klasické teorie vedení a řízení. Vybrané teorie efektivního time managementu.
18. **Charakteristika a komparace teorií motivace v oblasti vedení lidí** (teorie instrumentality, teorie zaměřené na obsah motivace, vybrané teorie zaměřené na proces, teorie spravedlnosti, aj.). Charakteristika a komparace teorií potřeb v oblasti vedení lidí (A. Maslow, F. Herzberg, C. P. Alderfer, H. Murray, D. McClelland, P. Lawrence a N. Nohria).
19. **Pracovní týmy, jejich charakteristika a typologie.** Týmové role, řízení týmu, skupinová koheze a dynamika, vývoj a růst pracovních týmů (Tuckman, B., J. Plamínek, aj.). Podmínky spolupráce a win-win strategie, spolupracující klima v organizaci.
20. **Efektivní komunikace v organizaci.** Komunikační cesty a bariéry. Teorie lží. Asertivita, argumentace, vyjednávání, zpětná vazba, aktivní naslouchání, EQ. (P. Ekman, D. Goleman, F. Schulz von Thun, P. Watzlawick, J. A. DeVito)

Literatura:

- ATKINSONOVÁ, R. L. aj. Psychologie. Praha : Victoria Publishing, 1995. 862 s. ISBN 80-85605-35-X.
- BALCAR, K. Úvod do studia psychologie osobnosti. Praha : SPN, 1983.
- BEDRNOVÁ, E. aj. Duševní hygiena a sebeřízení. Praha : Fortuna 1999. 157 s. ISBN 80-7168-681-6.
- BĚLOHLÁVEK, F. Jak řídit a vést lidi: testy, případové studie, styly řízení, motivace a hodnocení. Vyd. 1. Praha: Computer Press, 2000. 92 s. ISBN 80-7226-308-0.
- BĚLOHLÁVEK, F. Organizační chování: jak se každý den chovají spolupracovníci, nadřízení, podřízení, obchodní partneři či zákazníci. 1. vyd. Olomouc : Rubico, 1996. 343 s. ISBN 80-85839-09-1.
- BRICHČÍN, M. Vůle a sebekontrola. Praha : Karolinum 1999. 423 s. ISBN 80-7184-753-4.
- ČÁP, J., MAREŠ, J. Psychologie pro učitele. Praha : Portál, 2001. 655 s. ISBN 80-7178-463-X.
- GOLD, A. Řízení současné školy : o práci učitelů na střední úrovni řízení. Vyd. 1. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998. 164 s. ISBN 80-902614-0-.
- GOLEMAN, D. Emoční inteligence. Praha : Columbus, 1998. 348 s. ISBN 80-85928-48-5.
- HOŠEK, V. Psychologie odolnosti. Praha : Karolinum, 1997. 70 s. ISBN 80-7066-976-4.

- KERLINGER, F. N. Základy výzkumu chování. Praha : Academia, 1972. 705 s.
- KOHOUTEK, R.; ŠTĚPANÍK, J. Psychologie práce a řízení. Brno : Cerm, 2000. 223 s. ISBN 80-214-1552-5.
- KOUBEK, J. Řízení lidských zdrojů : základy moderní personalistiky [Koubek, 1995]. 1. vyd. Praha : Management Press, 1995. 350 s. ISBN 80-85943-01-8.
- KOPŘIVA, K. Lidský vztah jako součást profese. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178-150-9.
- KRATOCHVÍL, S. Základy psychoterapie. Praha : Portál, 1997. 392 s. ISBN 80-7178-179-7.
- KŘIVOHLAVÝ, J. Jak zvládat stres. Praha : Grada, 1994. 190 s.
- KŘIVOHLAVÝ, J. Pozitivní psychologie. Portál : Praha, 2004. 195 s. ISBN 80-7178-835-X.
- KŘIVOHLAVÝ, J. Psychologie zdraví. Praha : Portál, 2002. 279 s. ISBN 80-7178-551-2.
- LANGMEIER, J; KREJČÍŘOVÁ, D. Vývojová psychologie. Praha : Grada, 1998. 343 s. ISBN 80-7169-195-X.
- LAZAROVÁ, B.; POL, M. Program adaptace nových pracovníků – nenáročná a návratná investice. Personál, 3, 1997, 17-18, s. 7-8.
- LINDZEY, HALL, S.: Úvod do psychologie osobnosti. Martin: Slovenské pedagogické nakladatelstvo, 2002
- NAKONEČNÝ, M. Encyklopedie obecné psychologie. Praha : Academia, 1997. 437 s. ISBN 80-200-0625-7.
- NAKONEČNÝ, M. Základy psychologie. Praha: Academia, 1998. 590 s. ISBN 80-200-0689-3.
- NAKONEČNÝ, M. Psychologie osobnosti. Praha : Academia, 1995. 336 s. ISBN 80-200-0525-0.
- PETERSON, Linda Whitney a Milton Edward HARDIN. Děti v tísní: příručka pro screening dětských kreseb. Vyd. 1. Praha: Triton, 2002. 141 s. ISBN 80-7254-237-
- PIAGET, J. Psychologie inteligence. Praha : Portál 1999. 164 s. ISBN 80-7178-309-9.
- PLAMÍNEK, J. Sebeřízení. Praha : Grada 2004. 182 s. ISBN 80-247-0671-7.
- PLHÁKOVÁ, A. Učebnice obecné psychologie. Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200-1086-
- ŘEHULKA, E. Psychohygienické otázky pedagogické psychologie. Praha : SPN, 1988. 92 s.
- ŘÍČAN, P. Cesta životem. Praha : Panorama, 1990. 435 s. ISBN 80-7038-078-0.
- SELIGMAN, M. Opravdové štěstí. Praha : Ikar, 2003. 390 s. ISBN 80-249-0293-1.
- SMÉKAL, V. Pozvání do psychologie osobnosti. Brno : Barrister & Principal, 2002. 517 s. ISBN 80-85947-80-3.
- STRAUSS, CORBINOVÁ: Základy kvalitativní metodologie. Brno : Albert, 1999. 196 s. ISBN 80-85834-60-X.
- SOBOTKOVÁ, I. Psychologie rodiny. Praha: Portál, 2007. 224 s. ISBN 978-80-7367-250-8.
- STERNBERG, R. J. Kognitivní psychologie. Praha: Portál, 2002. 632 s. ISBN 80-7178-376-5.
- SVOBODA, M. Psychodiagnostika dospělých. Praha : Portál 1999.
- SVOBODA, Mojmir. *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 791 s. Studium. ISBN 80-7178-545-8.
- ŠVANCARA, J. aj. Diagnostika psychického vývoje. Praha: Avicenum, 1971 a další vyd. 367 s.
- URBÁNEK, Tomáš, Denisa DENGLEROVÁ a Jan ŠIRŮČEK. Psychometrika: měření v psychologii. Vydání první. 319 stran. ISBN 9788073678364.
- WILKINSON, G. Stres. Praha: Grada, 2001. 96 s. ISBN 80-247-0092-1.